

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бібліографічні посилання:

1. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. С. 64.
2. Господарський процесуальний кодекс України. Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 6. С.56.
3. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 року по справі № 914/1195/17р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761327>.
4. Постанова Львівського апеляційного господарського суду від 02.11.2017 р. № 914/1195/17 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-11>.
5. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011р. №15 «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761327>.
6. Постанова Верховного Суду від 07.08.2018 р. по справі № 924/978/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75770340>
7. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 р. по справі № 917/1357/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73730455>.
8. Постанова Верховного Суду від 24.04.2018 р. по справі № 924/380/17 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73761401>.

Шурин Ігор Васильович,

викладач кафедри

цивільного права та процесу ФПФПКП

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО
СТАНУ, ЯКІ ВІДБУЛИСЯ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

Відповідно до частини першої статі 49 Цивільного кодексу України актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Актами цивільного стану є народження фізичної особи, встановлення її походження, набуття громадянства, вихід з громадянства та його втрата, досягнення відповідного віку, надання повної цивільної дієздатності, обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною, шлюб, розірвання шлюбу, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, зміна імені, інвалідність, смерть тощо [1, ч.2 ст.49].

Державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, громадянство, шлюб, розірвання шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть [1, ч.3 ст.49].

Підставою для проведення державної реєстрації народження дитини є визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я документи, що підтверджують факт народження. За відсутності документа закладу охорони здоров'я або медичної консультаційної комісії, що підтверджує факт народження, підставою для проведення державної реєстрації актів цивільного стану є рішення суду про встановлення факту народження [3, ч.4 ст.13].

Державна реєстрація смерті проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану на підставі документа встановленої форми про смерть, виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою, або рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час або про оголошення її померлою [3, ч.1 ст.17].

У зв'язку із тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим, міст Севастополя та окремих районів, міст, селищ та сіл Донецької та Луганської областей, громадяни України, які проживають на цій території, не в змозі отримати необхідні документи встановленого чинним законодавством України зразка, на підставі яких органами державної реєстрації актів цивільного стану було б проведено державну реєстрацію народження та смерті.

Натомість на підтвердження фактів народження та смерті, органами окупаційної влади видаються як медичні документи, так і документи про державну реєстрацію актів цивільного стану, які, відповідно до норм чинного законодавства України, не створюють юридичних наслідків, що в свою чергу унеможливує родичам та близьким особам новонародженого або померлого підтвердити факт, які ці документи засвідчують.

Актуальність порушеного питання полягає в тому, що на сьогоднішній день проблема захисту прав та свобод громадян, які проживають на тимчасово окупованій території України, потребує зі сторони держави постійного контролю та вдосконалення шляхів їх вирішення, враховуючи те, що межі окупованої території України та лінія зіткнення не є постійною. Для можливості підтвердження виникнення та припинення цивільної дієздатності фізичної особи [ст. 25, 1] постає необхідність в отриманні свідоцтв про народження та смерть відповідного зразка, які мають юридичну силу на території України та за її межами.

Із вказаних вище причин, Міністерством юстиції України за результатами вивчення практичних проблем, що виникають при державній реєстрації актів цивільного стану в громадян, які проживають на вказаній території, було розроблено Проект Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо встановлення факту народження або смерті на тимчасово окупованій території України», який Верховною Радою України було прийнято 04.02.2016 (набув чинності 24.02.2016).

Вказаним Законом Цивільний процесуальний кодекс України доповнено статтею 257-1, яка визначає, що заяви про встановлення факту народження або смерті, які відбулися на визначеній Верховною Радою України тимчасово окупованій території, можуть бути подані родичами, їхніми представниками або іншими законними представниками до будь-якого суду за межами такої території України незалежно від місця проживання заявника [2].

Із набранням чинності нової редакції Цивільного процесуального кодексу України наприкінці 2017 року, вказана стаття має номер 317.

Таким чином, вказаною нормою законодавства для здійснення державної реєстрації актів цивільного стану, які сталися на тимчасово окупованій території, було введено принцип екстериторіальності, який полягає в тому, що родичі особи, народження або смерть якої необхідно зареєструвати, подають відповідну заяву до суду на власний вибір за межами такої території, яку суддя розглядає невідкладно в порядку окремого провадження.

Протягом 2017 органами державної реєстрації актів цивільного стану України проведено державну реєстрацію на підставі постановлених рішень судів було зареєстровано 11125 народжень та 14998 смертей та видано відповідні свідоцтва. Протягом I півріччя 2018 року кількість проведених державних реєстрацій складає 5208 і 9586 народжень та смертей відповідно.

Міністерством юстиції України постійно оновлюється інформаційний порядок видачі таких свідоцтв: розроблено уніфіковану заяву, яку після заповнення можна подати безпосередньо до суду, а також розроблено пам'ятки для громадян із покроковою інструкцією щодо шляхів отримання відповідного документа.

Таким чином, аналіз вказаного питання показує, що на сьогоднішній момент органами державної влади та судами створено всіх необхідних умов для можливості громадян здійснити державну реєстрацію народження та смерті фактів, які сталися на тимчасово окупованій території, в органах державної реєстрації актів цивільного стану, які розташовані на підконтрольній території.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №235-IV.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618- IV.
3. Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 01.07.2010 № 2398- VI.
4. Правила Державної реєстрації актів цивільного стану в Україні від 18.10.2000 № 52/5.